

Schaktövervakning Björksättra

Arkeologisk förundersökning i form av
schaktövervakning

RAÄ Huddinge 452
Björksättra 1:3
Huddinge socken och kommun
Stockholms län

Britta Kihlstedt

Schaktövervakning Björksättra

Arkeologisk förundersökning i form av
schaktövervakning

RAÄ Huddinge 452
Björksättra 1:3
Huddinge socken och kommun
Stockholms län

Britta Kihlstedt

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-183-1

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	5
Syfte och metod.....	5
Natur- och kulturmiljö	6
Resultat	6
Referenser.....	8
Litteratur.....	8
Tekniska och administrativa uppgifter.....	9
Fyndtabell.....	10

Figur 1. Utdrag ur digitala Terrängkartan med platsen för schaktningsovervakningen markerad med en blå ring. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning inom stenåldersboplatsen RAÄ Huddinge 452 i Huddinge kommun. Schaktövervakningen föranleddes av nedläggning av elkabel längs den väg som löper genom fornlämningen. Syftet med övervakningen var att dokumentera eventuella förhistoriska lämningar som påträffades vid arbetet.

Ledningsschaktet förlades till väggkant och grävdes till stora delar genom fyllnadsmaterial/omrörda lager. Fyra bitar slagen kvarts påträffades. De få fynden framkom spritt, delvis i omrörda lager. Inga anläggningar eller egentliga kulturlager påträffades.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning inom stenåldersboplatsen RAÄ Huddinge 452 på fastigheten Björksättra 3:1 i Huddinge kommun. Fornlämningen ligger strax söder om återvinningsanläggningen i Gladö, ca 8 km söder om Huddinge i södra Stockholm. Arbetet föranleddes av planerad nedläggning av elkabel längs en grusväg som löper genom fornlämningen. Uppdragsgivare var ABEKA som också svarade för kostnaderna. Arbetet utfördes efter beslut från Länsstyrelsen i Stockholms län, dnr 431-16470-2012.

Den berörda fornlämningen är ca 265×65 m stor (SV–NÖ) och belägen i en sydvästsluttning som övergår i ett passläge, ca 60–65 meter över havet (m ö.h.). I nordväst och sydöst finns högre bergiga partier. Området är skogbevuxet, genom fornlämningen löper en grusväg i nordväst-sydöstlig riktning.

Boplatsen registrerades i FMIS i samband med en arkeologisk utredning år 2006 (Bondesson & Kihlstedt 2006). Registreringen baserades på uppgifter om fynd som tidigare gjorts i området, bland annat i vägskärningen. De exakta lägena för dessa fynd är dock oklara.

Syfte och metod

Schaktövervakningens syfte var att kontrollera om äldre lämningar berördes av ledningsschaktet samt att i så fall undersöka och dokumentera dessa. I den händelse lämningar skulle framkomma som krävde mer omfattande undersökning och dokumentation skulle Länsstyrelsen kontaktas för att pröva ärendet på nytt.

Kabelschaktet grävdes skiktvis med maskin ned till 0,7–0,8 m djup. Bredden var ca 0,5 m. Vid relevanta nivåer kontrollerades och genomgrävdes lagren för hand med skärsliv. Fynd dokumenterades översiktligt i fält och återdeponerades. Dokumentationen skedde genom beskrivning, fotografering och inmätning med GPS.

Natur- och kulturmiljö

Fornlämningen ligger i Hanveden, ett höglänt skogsområde på den centrala delen av Södertörn. Området är kuperat med höjdryggar av kalberg och morän som når upp mot 95 m ö.h och däremellan smala sprickdalar med sina lägsta nivåer runt 45–50 m ö.h. Området har under de senaste decennierna visat sig utgöra en mycket rik stenåldersmiljö genom att en stor mängd boplatser från äldre stenålder påträffats. Boplatserna innehåller främst slagen kvarts, vilken utgör restprodukter från tillverkning av redskap. Boplatserna ligger i gipar, sluttningar och på uddar, vilka kan antas ha varit strandnära vid tiden för bosättningen (t.ex. Hammar & Wikell 1996). Kunskapen om lokalerna är dock begränsad, då endast få av dem har undersökts (Olsson & Runeson 1998; Gustafsson 2005; Gustafsson & Granath Zillén 2005). Om antagande om strandbundenhet är riktigt utgör de spåren efter de första människorna som koloniserade landskapet efter inlandsisens avsmältning. Områdets arkeologiska potential är därför betydande.

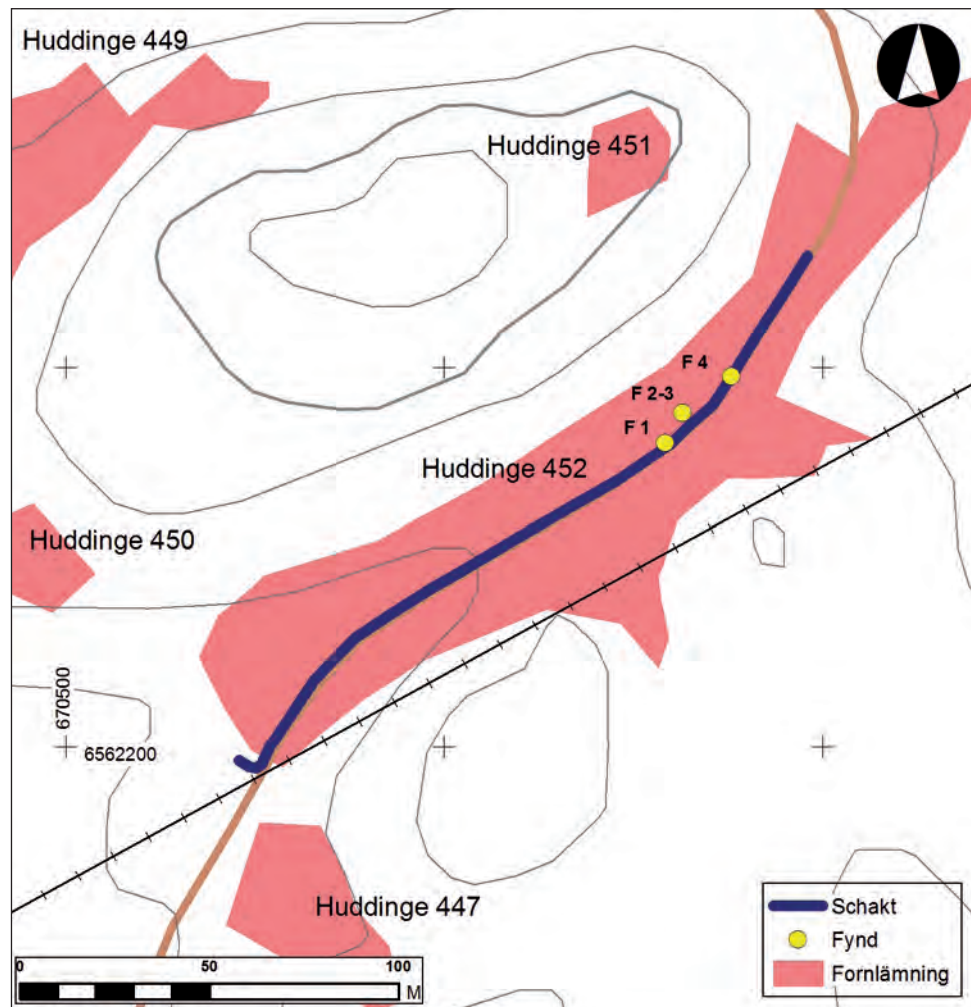
Lämningar från senare perioder är mycket få i närområdet, och utgörs främst av utmarkslämningar från senare tid, som exempelvis gränsrösen och kolningslämningar.

Resultat

Schaktningen påbörjades vid en ledningsstolpe stax utanför fornlämningens södra begränsning och schaktningen övervakades längs en ca 210 m lång sträcka genom fornlämningen. Schaktet grävdes med en bredd av ca 0,5 m till ca 0,8 m djup. Schaktet förlades till väggkant och grävdes till stora delar genom fyllnadsmaterial och omrörda lager. Schaktningen genom den nordligaste delen av fornlämningen övervakades inte då vägen här var djupt nedskuren i sluttningen och kabelschaktet endast bedömdes komma att beröra djupt liggande, opåverkade lager.

Figur 2. Ledningsschaktet förlades till den nordvästra kanten av den grusväg som löpte genom området. Till vänster syns schaktets södra del och till höger dess norra del. Foto Britta Kihlstedt.

Figur 3. Plan över det upptagna schaktet och den aktuella stenåldersboplatsens närområde. Samtliga fornlämningar utgörs av kvartsförande stenåldersboplatser. Skala 1:2000.

Vägbanken var i allmänhet något uppbyggd och schaktets övre del utgjordes av fyllnadsmassor och omrörda lager till ett djup av ca 0,2–0,4 m. Därunder vidtog siltig/sandig morän, med varierande inslag av sten/block, i större delen av schaktet. På ett par ställen i södra respektive norra delen gick berget i dagen. I norra delen fanns ställvis stråk av sot och kol i övergången mellan vägfyllning och orörd mark. Dessa uppfattades som recenta.

I den norra delen av schaktet framkom fyra fragment slagen kvarts. Två av dessa (F1 och 4) framkom vid schaktning i övergången mellan vägmassor och underliggande silt/siltig morän. De två återstående påträffades i en markskada ca 2 m väster om ledningsschaktet. Fynden dokumenterades genom beskrivning, men tillvaratogs ej. Inga anläggningar eller egentliga kulturlager påträffades.

Referenser

Litteratur

Olsson, E. & Runeson, H., 2005. Arkeologisk förundersökning. Högmo - en mesolitisk boplats i Gladöområdet. Södermanland, Huddinge socken, Gladö 76:5, RAÄ 316:1. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar UV Mitt, Rapport 1998:105. Stockholm.

Hammar, D. & Wikell, R., 1996. 250 nyupptäckta stenålderslokaler på Södertörn. I: Bratt, P. (red) Stenålder i Stockholms län. Stockholm.

Gustafsson, P., 2005. Mesolitisk gryning vid Gladö. Riksantikvarieämbetet UV Mitt, rapport 2005:6. Stockholm.

Gustafsson, P. & Granath Zillén, G., 2005. Boplatser och kvartsbrott vid Gladö bergtäkt. Riksantikvarieämbetet UV Mitt, rapport 2005:16. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	12069
Länstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-16470-2012, 2012-05-29
Uppdragsgivare:	ABEKA
Landskap:	Södermanland
Län:	Stockholm
Kommun:	Huddinge
Socken:	Huddinge
Fastighet:	Björksättra 1:3
Fornlämning:	Huddinge 452
Kartblad:	10I 2e NÖ
Koordinater:	x656200/y670550
Höjd över havet:	60–65
Typ av undersökning:	Förundersökning i form av schaktövervakning
Undersökningsperiod:	Juli 2012
Undersökt yta:	215 löpmeter
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	-
Inmätningmetod:	GPS
Dokumentationshandlingar:	Digitalt bild- och kartmaterial förvaras hos KM.
Fynd:	Inga fynd har tillvaratagits.

Fyndtabell

Fynd nr	Material	Sakord	Antal	Storlek, mm	Anmärkning
1	Kvarts	Avslagsfragment	1	12×30	
2	Kvarts	Avfall	1	25×35	Osäkert om slaget
3	Kvarts	Splitter	1	8×10	
4	Kvarts	Avslagsfragment	1	32×15	Plattformsmetod